

Az aranyhal

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren túl, a hármaskő-hegyen is túl, túlannan túl... Megálljatok csak, nem jól kezdettem... Hát: volt egyszer egy király. Magyar király volt az, mert Budán lakott. Melyik volt, nem tudom, elég az, hogy egyszer ez a király az Óperenciás-tengeren túl járt háborúba, s amikor onnét visszaindult, a tengerben meglátott egy aranyhalacskát.

- Hej - mondta a király -, ha ezt hazavihetném a leányomnak!

Nosza, egyszeriben hálót eresztenek a tengerbe tízen is, húszan is, s kifogták az aranyhalacskát. Vagy örült, vagy nem a király, de a királykisasszonynak, mikor meglátta az aranyhalacskát, még a könnye is kicsordult szertelen örömében.

Aranytálba tette az aranyhalacskát, s nézte, nézte, folyton nézte, amint úszkált, fickándozott a vízben. Hanem egyszerre csak nőni kezdett a halacska, nőtt, nőtt, s akkorára növekedett, hogy nem fért el a tálban.

- Jaj, Istenem, nagyobb tál kéne! - mondotta a királykisasszony. - Édesapám, van-e nagyobb aranytál?

- Van, lelkem, leányom, száz is, de egyebet mondok én neked. Ásatok a Margit-szigeten halastavat, annak a fenekét, oldalát kristályüveggel kirakatom, ott lesz csak igazi jó helye.

Még egy nap sem telt belé, nagy tavat ásatott a király, a tónak fenekét, oldalát kristályüveggel kirakatta, csináltatott rá aranycsorgót, azon csorgott a tóba a Duna vize. Az aranyhalat a tóba eresztették, de aznapról fogvást nem is volt a palotában maradása a királykisasszonynak: minden áldott nap átcsónakázott a szigetre, s nézte, nézte az aranyhalat.

Na, telt-múlt az idő. Egyszer rettentő égiháború kerekedik, csurog az eső, mintha dézsával öntenék, megárad a Duna, kicsap a szigetre, s úgy elsöpört mindent, de mindent, hogy csak a kopasz föld maradt. Azám, elvitte az aranyhalat is.

Hej Istenem, Istenem, édes jó Istenem, búsult a királykisasszony, éjjel-nappal hullott a könnye, mint a záporosó, hiába vigasztalták, hiába hoztak minden szépet, minden ékeset, ami csak volt kerek e földön - azt mondta:

- Sírok, sírok, mindég sírok, amíg az én kedves aranyhalam meg nem kerül.

Mondjam, ne mondjam, ha nem mondom, úgymond tudjátok: búsult a király is, félt, hogy kifogy egyetlen leányából. Nosza, kihirdette az országban, hogy aki megtalálja az aranyhalat s elevenen Budára hozza, annyi aranyat ad, hogy a hetvenhetedik unokája is négylovas hintón járhat.

Bezzeg hogy halászni indult minden lélek, még az is, aki annak előtte nem halászott, különösen a Duna s a Tisza mentén. Csak egy halászlegény akadt, egy Tisza menti halászlegény, aki egész nap a Tiszán csónakázott, de a hálóját ki nem vetette, csak búsult, szomorkodott. Azért búsult, azért szomorkodott ez a halászlegény, mert nem adták neki azt a leányt, akit szeretett, s aki igaz szeretettel volt őhozzá. Meghiszem, hogy nem adták: nagyúri kisasszony volt az a leány, Tisza mentén a leggazdagabb földesúrnak a leánya!

No, ha a király búsult a leánya miatt, búsult ám a halászlegény miatt is az apja. Eleget monda, de hiába monda:

- Tedd le az eszedet arról a leányról, fiam! Nem való az szegény legénynek.

Beszélhetett annak, akár a süketnek, nem hallotta, s minden este üres tarisznyával tért haza. Bizony ha üres tarisznyával, annál több halat fogott az öreg. Egy nap azonban megesett, hogy csak egy halat fogott, hanem ez elég is volt, mert akár hiszitek, akár nem, az aranyhal volt ez.

Hej, uramteremtőm, volt öröm, de mekkora!

- No, fiam, ne búsul - mondotta az öreg -, kifogtam az aranyhalat! Jere, vigyük Budára.

Mindjárt nekicihelődtek, s addig mentek, mendégéltek, míg Budára nem értek. Ott mindjárt a király színe elé vezették, s mikor a király meglátta az aranyhalat, nagyot kiáltott, hogy megrezdült belé a palota. Abban a pillanatban beszaladt a királykisasszony, s alig tudták felmosdatni, úgy elájult a szertelen örömtől.

Bezzeg volt becsülete az öreg halásznak meg a fiának. A király az asztalához ültette, s három napig el sem eresztette. Akkor méretett a kincseskamarából hat szekér aranyat: mind a hat elé hat ökröt fogtak, s úgy vitték a Tisza mentére, a vén halász kunyhójához. Hm, de az arany mellett még egy falut is adott a király az öreg halásznak, s nemességre emelte a jobbágysorból! Mindjárt más nevet is adott a falunak a király. Azt monda: mától fogva Halász legyen a falu neve, de még a tied is, öreg!

No, mikor ezt megtudta a földesúr, egy szó nem sok, annyit sem szólt a fiatalok dolgába, hanem nagy hirtelen papot hívatott, s csaptak olyan lakodalmat, hogy hét álló hétig nem szakadott vége. Akkor a fiatalok dióhéjba kerekedtek, s a Tiszán leereszkedtek.

Így volt, vége volt, mese volt.